

CAROLVS

DVX MEGAPOLI

TANVS

ANNO

MDCII

C. e. 19

Ursprung. Disposition

oo

Wd

Gesch. & Geograph.
X, 1109.

~~21. B, 1109~~

Script. lat. recant. in Octavo

~~Wd~~

[Faint, illegible handwriting in blue ink, possibly bleed-through from the reverse side of the page.]

DAVIDE CRISTOF

OMIA

1692

ORATIO

De Illustrissimo Principe
& Domino, Dn.

CHRISTO-
PHORO,

DUCE MEGAPO-
litano &c.

In Illma Cels. ipsius Funere,
SVERINI

Die 26. Aprilis.

Habita

DAVIDE CHYTRÆO.

ANNO

cb l^o XCII.

*Illustrissimo Principi &
Domino, Dn.*

CAROLO,
DVCI MEGAPOLI-
tano, principi Henetorum, co-
miti Suerini, Domino Rostochij &
Stargardie:

Illustrissimi Ducis Christopho-
ri fratri, & in RAcenburgensi Episcopa,
Successori,

Domino clemen-
tissimo:

Orationem, in Funere fratris & antecessoris
sui Habitam,

Debitæ pietatis & Gratitudeis ergo

Dicat & consecrat

David Chytrous.

AB 47 13/a, 15

257

DE
CHRISTOPHO-
RO DVCE ME-
gapolitano.

Pietatis & Gratitude
DEO debitæ pars est
Principes bonos &
Reipublicæ salutare,
à DEO & DEI loco
nobis gubernandis & tuendis præfe-
ctos, non viuos solùm amare & colere,
ac omnibus obedientiæ legitimæ offi-
cijs venerari: verùm defunctos etiam
vero desiderio & luctu, & gratâ vir-
tutum ac meritorum in rempublicam
& singulos memoriâ & celebratione
prosequi. Meritò igitur, Illustrissi-
mi & optimi Principis, CHRIS-
TOPHORI, Ducis Megapolita-
ni obitum, vero dolore & gemitu de-
flemus. & illustrissimæ, ac regia Sue-
corum stirpe prognatæ, conjugis ipsi-

A a

us

us ELISABETHÆ, acerbo mœrore
& lachrymis, mariti carissimi, à suo
corde recens auulsi, fatum extremum
deplorantis, luctu & lamentis moue-
mur, ut *supra* *Isaia* illi nostram, mœ-
stitiæ & lachrymarum societate decla-
remus, præsertim cum Illustrissi-
mi Principes fratres etiam, VLRI-
cus & CAROLUS: & sororis filius
VVILHELMUS, in Liuania Curlan-
diæ & Semigalliæ Dux, domini no-
stri clementissimi, & tot principes ma-
tronaë & virgines, ac principum legati,
præsentia suâ, Funebrem hanc pom-
pam cohonestantes, se carissimi fratris
& auunculi sui amore & desiderio te-
neri, & fratris suæ, Regiæ ac cle-
mentissimæ nostræ Dominaë mœro-
re, ex animo affici, ostendant.

Cum autem non lugere nos, sicut
Gentes, quæ spem Immortalitatis &
vitæ æternæ nullam habent, Paulus
jubeat: & cetero DEI patris cœlestis
consilio & voluntate vitam nobis da-
ri & auferri: & pios hinc disce-
dentes, in portum quietis & beatitu-
dinis

dinis æternæ, et eam vitam, quæ sola
vita nominanda est, transferri sciamus;
non lugubribus Nænijs & lamenta-
tionibus, breve hoc tempus, orationi
funebri destinatum, consumemus: sed
ut memoria Illustrissimi & optimi Du-
cis Christophori diuturnius conserue-
tur, gratâ mente ac voce, breuem
Historiam vitæ & rerum illius gesta-
rum, & aduersis sæpè fortunæ casibus
toleratarum, paucis nunc verbis deli-
batam recitabimus.

DE VM
æternum fontem virtutum, & princi-
pum honorum datorem & custodem
precor, ut dicentis mentem ac lin-
guam gubernet. A tota verò hac Il-
lustrissima principum & procerum ac
doctorum corona, reuerenter peto, ut
benignè attenteq; hanc vitæ defuncti
principis commemorationem, non
prorsus cognitu ingratham nec inui-
cundam, ut spero, futuram, au-
diant.

Natus est Illustrissimus Dux Chri-
stophorus, anno Seruatoris Christi,
post mille quingentos, tricesimo se-

A 3 ptimo;

ptimo, AVguste Rhetorum: vbi Illmæ
matri, principem maritum, in aulam
Bauaricã comitanti, subitis partus do-
loribus oppressæ, subsistendum fuit.

Nomen Christophori, à teste baptis-
mi accepit, episcopo eius temporis
Augustano, Christophoro à Stadion:
cujus sapientiam, pietatem, & in re-
ligionis controuersijs tum recens mo-
tis prudentiam & moderationem exi-
miam, immortalitati, Erasmus Rote-
rodamus scriptis suis immortalibus
consecrauit.

Pater Christophori, Albertus
dux Megapolitanus, Magni filius,
Henrici nepos, Ioannis conditoris
Academiæ Rostochiensis pronepos
fuit: quo nullum in Imperio Princi-
pem, excelsi animi & corporis He-
roici donibus pulchriorem, & magis
augusta maiestate conspicuum, illa
ætate floruisse accepimus. Sed hunc
nimis maturè decedentem, Christo-
phorus decimo ætatis suæ anno ami-
sit.

Matrem ANNAM ha-
buit, filiam Ioachimi I. electoris
Brandeburgici.

Brandeburgensis, quem ut cæteris ingenij & fortunæ ornamentis, sic Latine & Germanicè dicendi facultate ac eloquentiâ, cæteris principibus præstitisse, & hac oratoria laude, in conuentibus Imperij, & alibi, delectatum fuisse, intelligimus. nam in Comitijis Augustæ frequentissimis anno 1530, proceribus regni Croatiae, & alijs gentium exterarum legatis, latinâ oratione, Imperij nomine, publicè respondit. cumq; ex principibus ecclesiasticis nemo tùm idoneus adesset, qui Romani Pontificis legato, Cardinali Campegio, de aduentu in Germaniam felici gratulari vellet: vices, illorum nomine, latinè orandi, ipse subiuit. Huius Joachimi auus, & Ducis Christophori abauus fuit ALBERTUS, quem ob Heroicam animi magnitudinem & fortitudinis bellicæ præstantiam, Itali, Achillem Germanicum indigetarunt. Iam si de vtriusq; familiae Illustrissimæ, Megapolitanæ & Brandeburgensis, splendore, & principum veterum vir-

tute ac rebus gestis orationem insti-
tuere vellem, quantus & quam am-
plus se dicendi campus aperiret. Sed
in praesenti laudatissimi principis Chri-
stophori historia, non opus est aliun-
de, vel ex maiorum virtute, alienas
laudes captare: cum proprijs eum a-
bundare, ipsa orationis series demon-
stratura sit.

Puer enim, cum ab Heroicis pa-
rentibus, virtutum semina accepisset,
literis etiam & doctrinarum studijs ea
excolere ac expolire coepit: nauante illi
erudiendo operam fidelem, VVOLF-
Gango Leopoldo, Fribergæ in Mis-
nia nato, elegantis & politici ingenij,
doctrinae, ac industriae viro, qui illu-
stris Iudi Gustavoviensis studia fideli-
ter & feliciter postea rexit. Nam
Christophorus, cum puertitiae an-
nos vix egressus esset, ex medio stu-
diorum cursu abreptus, in Galliam ob-
ses, à fratre Iohanne A L Berto, (qui
custodem fratri & aulae magistrum vi-
rum nobilem Ioachimum Cleinoui-
um adiunxit) ad HENricum II, Fran-
ciae

caſe regem, Franciſci illius magni fi-
lium, miſſus eſt. Cum enim Ca-
rolus V. I M P. poſt victoriam belli
Germanici, & captos duces, Ioh.
Fridericum electorem Saxoniae & Phi-
lippum Landgr. Haſſiae, ſecundiſſimã
fortunã, velut Bellerophontes Pega-
ſo vectus, in cœlum euolare, & Re-
ligionem veram, promulgato libro,
quem I N T e r i m nominabant, mu-
tare & abolere conaretur: & princi-
pes captiuos, in primis Haſſiae Land-
grauium, præter Mauricij generi (cu-
ius fidem ille ſecutus erat, opinionem
ac expectationem, in Salinis Saxoni- 547
cis, poſt factam coram Cæſare de-
precationem, cum ſe planè reconcilia-
tum Cæſari exiſtimaret, à Duce Al-
bano inuitatum in arcem ad cœnam,
eaq; finitã domum redire cupientem,
additis Hiſpanorum cohortibus, de-
tentum ac cuſtodiae traditum, ſapientiſ-
imè rogatus non dimitteret: Mauri-
cius, ut fidem ſocero datam ſeruaree,
& Libertatem Religioni ac Imperio,
propemodum amiſſam (omnia enim
pro

pro arbitrio aula Cæsaris victoris in
Imperio administrabat) restitueret :
& consilia , quæ tum á Carolo agita-
bantur , transferendæ in filium Phi-
lippum Hispaniæ regem Successio-
nis in imperio , impediret : Bellum
aduersus Cæsarem mouere instituit.
ideoq; Henricum Galliæ regem (quem
nimium crescens Caroli potentia & a-
liæ iniuriæ vrebant) & principes
Imperij aliquot, dum Magdeb. Cæsaris nomine
obsideret, confœderatos & socios sibi
contra Cæsarem adsciuit. Huic fœderi
se Ioannes Albertus, Dux Megapolita-
nus, solo veræ religionis & salutis ec-
clesiæ & libertatis Germaniæ amore
& zelo adductus, coniunxit. & ob-
sidem fidei Gallo datæ, fratrem ju-
niorem Christophorum; ut VVilel-
mus Hassiæ princeps, fratrem Philip-
pum, & alij alios, in Galliam mis-
sos, dederunt. Ductis autē aduersus
Carolus, Oeniponte tum pro Conci-
lio Trid. excubantem, copijs, & fuga-
to inde Cæsare, & alibi vrbe Metensi
à Galliæ rege occupatâ, PACIS tra-
ctatio

1552.

etatio, rege Ferdinando intercedente,
Patauij instituta & confecta est. Quae
fundamentum & firmamentum publicae
salutis & tranquillitatis Germaniae eo
tempore fuit. & Pacem Religioni ac
ecclesijs nostris (quae nullo vnquam
tempore antea impetrari à Caesare
potuit) perpetuam, & Libertatem
imperio antiquam, & principibus
captiuis, ex quinquenni integri custo-
dià solutis, conditionem pristinam re-
cuperavit. Ea pace confectâ, Ioannes
Albertus, dux Megapolitanus, ablega-
to in Galliã Ioachimo Malzano, baro-
ne in V Varteberg, qui Francisco Regi
olim militauerat, fratrem Christopho-
rum adolescentem in patriam reduci
curauit. Cumq; inter principes fra-
tres Iohannem Albertum & V Lricum
seniores, ditionem à patre & patruo
Henrico relictam paulò post diuiden-
tes, ita conuenisset, ut juniorum fra-
trum; Christophori, Iohannes Alber-
tus; Caroli, dux Vlrucus, curam su-
sciperent: fortè accidit, ut episcopus
tūm

rum Raceburgensis, Christophorus Schullenburgius, de mutanda vitae conditione et hæredib. suscipiendis cogitans, Episcopā collegio resignaturus esset. Certa igitur pecuniæ summa, à Io. Alberto accepta, Ius suum, fratri Io. Alberti, duci Christophoro concessit. Qui eâ occasione, Raceburg. diæcesis Gubernationē adeptus, totos deinceps 38. an. justè et feliciter administravit.

Postea, ut maiores dignitates ecclesiasticas, & commoda ampliora Christophorus obtineret: Ioannes Albertus, futuri soceri sui Borussiae ducis consilio, fratrem Christophorum, VVILELMO Rigenſi archiepiscopo, ducis Borussiae fratri, de coadiutore & successore adſciscendo deliberanti, multorum Regum, Ferdinandi Cæsaris, Christiani Daniae, Sigismundi Poloniae, & plerorumq; Imperij electorum & principum literis commendat. & comitatu principe digno instructum in Liuoniam mittit, ubi amanter à sene archiepiscopo exceptus, præfecturis aliquot, vnde familiae sumtus

1555.
Novemb.

principe

principem dignos sustineret, donatus
est. Quibus tamen vix ultra se-
mestrem frui tranquille potuit. Nam
ceteri Livoniae proceres, summus
ordinis magister, episcopi, com-
mendatores, & civitas Rigensis, agra-
rime ferentes, contra VVolmariensis
conventus decretum, ipsius archiepi-
scopi subscriptione confirmatum, prin-
cipem externum, ceteris ordinibus
inscijs & inconsultis, in Livoniam vo-
catum esse: sumtis armis, duce Vil-
climo Furstenbergio, Magistri ordi-
nis legato, archiepiscopum vna cum
coadiutore nouo, Kakenhusij obse-
sos in suam potestatem redigunt. &
archiepiscopum toto anno, in custodia
principis indigna, Aisela: Ducem ve-
ro Christophorum laxius & liberalius
habitum, in arce Treidena, detinent.

1556.

4. Julij

Hoc intestino Livoniae motu ex-
citatus Sigismundus Poloniae rex,
Archiepiscopi avunculus, & Albertus
Borussiae dux, ut capto fratri opem
maturam ferret, exercitus aduersus
Livoniae ordines contrahunt, ac rege
Polo-

1556
1556

Polono ad Liuoniae fines cum exercitu progresso, tandem Legatorum Ferdinandi Caesaris, ac electorum omnium intercessione, lis composita, & 557. Archiepiscopus & dux Christophorus 5. Octob. coadiutor, posthabito illo V Volmariensi decreto, in integrum restituti sunt.

Cum igitur ex primi aditus nouae dignitatis difficultatibus tandem emerisset Christophorus, & deinceps tranquille commodis suis summam cum spe amplissimi principatus, mox accessuri, frui posse, & omnia salua & cunctis periculis libera & secura viderentur: ecce, praeter omnem ipsius & caeterorum Liuoniae ordinum expectationem, noua & terribilis tempestas a Magno Moscorum duce excitatur, qui altero, post restitutum Christophorum, mense, bellum Liuonis, etiam religionis praetextu, quod Tempora Russica in vrbibus Liuonicis destructa, non instaurarent, & caeteras pacis conditiones aliquoties promissas non seruassent, per literas indicit. ac
mox

die 27.
Novemb.

mox ineunte anno, immisis in Li- 1558,
uoniam exercitibus, immani crudeli-
tate, direptionibus, incendijs & cædi-
bus, grassatur. oppidum Neruam 12. Maij
expugnat. vicinas arces & prouincias,
diffugientibus metu consternatis præ-
fectis, desertas, sine vilo labore & pe-
riculo in potestatem redigit. urbem
Derbatum, nullo à Senatu & ciuibus
defensionisconatu edito, spontè tradi-
tam occupat. Reualiam minacissi-
mis literis sibi dedi flagitat.

Quæ occasio fuit, ad Christianum
II I. Danię regem, (à cuius ante-
cessore VValdemaro I I. Reualia
primùm condita, & insigni trium
Leonum Danico, & priuilegijs præ-
cipuis ornata erat) legatos à Senatu vr-
bis & Nobilitate Esthonica mittendi,
Qui urbem & agrum Harriæ, VVi-
riæ, & Esthoniæ vicinum, Regis Da-
niæ patrocínio & tutelæ offerrent. Sed
optimus Rex, satis sibi ditionum &
populorum à DEO subditum esse,
respondit, quorum gubernatio plus
sibi curarum, molestiæ, & laborum
pariat.

pariat, quàm sustinere in hac infirmitate humana queat. nec se, alienos subditos petere, nec adeò procul disritos, defendi à se, vt optaturi sint, commode posse. Aliquot igitur millibus aureorum, & commeatu, ac tormentario puluere donatos, in Liuoniam remisit. cuius princeps, seu ordinis magister, Furstenbergius, qui adeò antea, in bello aduersus archiep. & Ducem Christophorum intestino, ferocierat, cùm in summo periculo & nouaculæ cuspide res Liuonicae versarentur, de deponenda Gubernatione cogitans, commendatorem Duneburgicum **G O T H A R D V M**, Heroem magnanimum, prudentem, pium, scientia rei militaris & fortitudine bellica insignem, qui postea Primus **C V R L A N d i æ D V X** creatus est, coadiutorem ac successorrem sibi adsciscit. qui eodem autumno, adiunctâ sibi archidieccesis Rigensis nobilitate, cui Christophorus dux Megapol. coadiutor præfectus erat, in Derbatensem prouinciam expeditionem

nem

nem suscepit, & parte copiarum Moschi ad Toreferam prostrigatâ, arces in Ringen recuperavit. Quâ impressione Moschus irritatus, consistente jam frigore hyberno, ingentem exercitum in Liuoniam remisit, qui totam archidicecesin peruagatus, ad vrbs Rigenfis moenia ferè accessit.

1559.

Cùm autem archiepiscopus & ordinis magister, solos se, ad resistendum hosti tam potenti ac immani, impares esse, nec ab Imperio Romano cuius prouincia uim Liuonia erat, iuari cernerent; Sigismundum Poloniae regem vicinum, & archidicecesis Rigenfis protectorem rogarunt, ut defensionem Liuoniae, saluo tamen Imperij Romani iure, susciperet, & pro sumptibus belli, nouem arces ac praefecturas pignoris loco acciperet, Quas Liuoniae magistratibus postea redimere sexcentis millibus aureorum liceret. Quæ defensionis pacta cùm confecta essent, Furstenbergius officio se abdicans, GOTTHARDO supremam magistri ordinis

B nis

nis seu principis Liuoniæ dignitatem
cedit. Qui eodem autumno, vnâ
cùm Christophoro Megap. expeditio-
nem in prouinciam Derbatensem de-
nuò suscepit, & urbem Derbatum
aliquandiu obsedit. Sed præter ve-
litationes cum Russis, qui fortiter vr-
bem tuebantur, nihil ob hybernarum
tempestatum foeditatem, ad summam
rei pertinens, effici potuit.

Paulò post, MAGNUS Holsatiæ
dux, iuri in Holsatia suo renun-
cians, à Friderico Daniæ rege, fra-
tre, in Liuoniam missus est. ad quem
multis ex nobilitate Liuonica, de-
serto principe suo ordinis magistro,
confluentibus, multa imperiosius
iusto Magnus, à Magistro ac ordi-
ne exegit. Quæ cùm recusarent,
noui intestini belli incendium exar-
surum videbatur, nisi archiepiscop.
VVilhelmus, illiusq; coadiutor Chri-
stophorus, dux Megapolitanus, se, in-
stituta PARNouia tractatione, in-
terposuissent. Vbi dùm conuen-
tus principes isti agunt: Russi denuò
expedi

expeditione in Liuoniam susceptâ,
multas regiones peruagati diripue-
runt. In Lettonia verò, exerci-
tum Liuonum, quem equitum Liuo-
niæ magister & cæteri commendato-
res ducebant, propè Ermas profliga-
runt, captis ordinis equitibus reliquis
& in urbem Mosquam abductis. Vel-
linum etiam, vbi Furstenbergius,
prior ordinis magister, reliquæ vitæ se-
dem delegerat, oppugnarunt, & tra-
dentibus arcem proditoriè militibus
præfidiarijs, prætextu stipendiorum
non solutorum, ceperunt.

Ita secundissimo victoriarum, si-
ne vlla offensione, cursu, & prospera
æquabili, perpetuâq; fortunâ, vndi-
quâq; Russis in Liuonia grassantibus,
aspirante, cùm in summis angustijs
Liuoniæ principes reliqui versarentur:
nec vlla ab Imperio vel proprijs viri-
bus spes defensionis appareret: Po-
lonus etiam, cùm urbem Reualiam se
Sueci patrocínio subiecisse; aliquot
etiam prouincias, Magno Holsatiæ
duci subesse, cerneret: non amplius

teneri prioribus pactis cum principibus Liuoniae initis vellet, & conatum omnem defensionis aduersus Moschos recusaret, nisi archiepiscopus & magister ordinis, cum omnibus subditis, se regis patrociniis & tutelae penitus commendarent, & solenni fidelitatis iuramento deuincirent: Necessitas extrema & ineuitabilis Liunos coegit tandem ad Poloniae regis voluntatem se accommodare.

CHRISTOPHORUS verò Dux Megapolitanus, cum primum subiectionem Poloniae regi faciendam ab archiepiscopo & ordinis Magistro decretam esse cognouit, antequam tractationes de conditionibus subiectionis solennes finirentur, alium, praeter Imperatorem Romanum, agnoscere summum magistratum recusauit. & relicto archiepiscopo, in Germaniam rediens, ad Ferdinandum Caesarem, consilium & opem petitum, profectus est. vbi cum nihil à Caesare & Imperio labentibus Liuoniae rebus spei certae affulgeret: alia deinde consilia, cum

ERI

Suec
cia rege, primâ specie læta, tractatu
dura, exitu tristia, suscepit. Ericus
enim, cum Reualiam & vicina loca iam
teneret, Rigam quoq; aliquoties solli-
citam regno suo adiungere molieba-
tur. Itaq; Christophorum ducem Me-
gapolitanum, Stocholmiam euocat, &
decem apud se hebdomadas detentū,
tandem cum de morte archiep. nunci-
us, tametsi tunc incertus, adferretur:
turmis aliquot equitum ac peditum co-
hortibus instructum, in Liuoniam mit-
tit, vt Erici auspicijs & auxilijs, archidi-
occesin & urbem Rigensem posside-
ret. Exeunte igitur anno Reualiam
Christophorus traiecit. Inde progres-
sus, dioecsin Rigensem, mortuo ante
paucos dies Vilelmo archiepiscopo, cui
coadiutor et successor adscitus erat, va-
cantē inuasit. Sed cum subiectionis &
obedientia Polonorum regi præstan-
da mentionem nullam admitteret, &
iam apertum inter Poloniae & Sueciae
reges bellum geri inciperet: & Chri-
stophorus, Erici, hostis Polonorum
patrocinio & auxilio palam nitens

1562.

1563.

4. Martij.

B 3

dioe.

dioccesin occuparet; à Governatore
Liuoniae, GOTHARDO, Curlan-
diae duce primo (cui fata, sororem du-
cis Christophori, coniugem post tri-
ennium futuram, destinarant) Dale-
mi, duobus à Riga miliaribus, dum
feras venatur, captus, & in Poloniam
missus est. Vbi sexennium integrum,
Rauæ in custodia satis molestâ & du-
râ, remotis ab eo omnibus ministris &
familiaribus, & substitutis custodibus
Polonis, quorum sermonem non in-
telligebat, detentus fuit. donec tandem
crebris IOannis Alberti, in Poloni-
am ipsius causa profecti, & ducis V L-
rici fratrum, & aliorum principum
intercessionibus liberatus, in patriam
rediit.

Vbi, ex tot aduersis fortunæ ca-
sibus eluctatus, reliquum vitæ cur-
sum tranquillior, Dei beneficio,
ac prosperiore exegit. nam & sapi-
entissimo Imperatori Maximiliano
I I. ob virtutem & fidem carus erat.
qui pensionem annuam aliquot mil-
lium aureorum, Duci Christophoro,

vt bello Austriacis ingruente, sua vir-
tute & fide auxilijs præstò esset, præ-
buit: & Rodolphus filius, imperij pa-
terni hæres, id beneficium clemen-
ter continuauit. Cùmq; ad Epi-
scopen Raceburgicam, frater Ioannes
Albertus aliquot præfecturas fruen-
das adiunxisset, Dorotheam, Fride-
rici I. Daniæ regis filiam, virginem
pietate & modestia singulari prædi-
tam; cuius soror, ingenio & omni
virtute excellens Heroïna, in Illmi pr.
fratris VLRICI matrimonio viuebat,
coniugem duxit. Quam etsi statim
post biennium amisit: tamen non
mediocriter res ipsius domesticæ eo
matrimonio auctæ & constabilitæ
sunt.

Quinquennio post, fortissimi &
felicissimi Suecorum & Gothorum
regis Gostauri filiam ELISA Betham
omnibus virtutibus Regiæ virgini ac
Heroïnæ conuenientibus ornatam,
connubio sibi iunxit, & Sacro nuptia-
li Stocholmiæ celebrato, adiunctâ ipsi
ab affine Ioanne III. Gothorum rege,
quin-

Die 23. quindecim Nauium armatarum classe,
Martij & consiliaris aliquot, cum coniuge Re-
gia, ut Peleus olim cum Thetide, per
mare Balthicum, in ditionis Megapo-
litanae portum & urbem VVismariam
appulit. Vbi honorifice à ciuibus ar-
matis, & Francisco ac Mauricio Saxo-
niae ducibus, & ciuitatum vicinarum
legatis exceptus, cum aliquot dies
quieuisset, Gadebusam profectus est,
quod oppidum, inter cetera, praesen-
tibus regis legatis, alimentorum no-
mine, coniugi regiae attribuit. cum qua,
in coniugio pleno pietatis & suauitatis,
vndecim reliquos vitae suae annos con-
cordis. exegit, & vnicam filiam, MA-
garitam ELI Sabetham, generosissi-
ma indole puellam principem, ex ea
suscepit. Quae nimis mature nunc
orbata patre, in recenti hoc luctu, ma-
tri dolorem geminat.

Sedem Gubernationis & familiae
suae, dux CHRISTOPHORVS,
Schonbergae, oppido & arce dioecesis
Raceburgensis, praecipuam habuit.
ac primus in ea Dioecesi Reuerendi
ciae

& nobilis Dn. L V D O Lphi Schakij,
ecclesie prepositi, consilijs & fide adiu-
tus, deletis abusibus & Idolis pontifi-
cijs, sinceriorem Euangelij doctrinam
& legitimum sacramentorum vsum,
in templum cathedrale Raceburgi in-
uexit. cum eo usq; sacrificia Missarum
pro viuis & defunctis Idolatrica, offer-
ri vsitatum fuisset. Puram Euange-
lij doctrinam amauit ipse, & in pub-
licis ecclesie congressibus & priuatim,
attentè & religiosè audiuit & legit. ac
mediocri benignitate ecclesias, earum-
què ministros fouit. Literarum etiam
studia & scholasticos pauperes libera-
liter adiuuit, & suo sumtu, in schola
Suerinensi & Academia Rostochiensis
stipendijs honestis aluit. Quam be-
nignitatem, vtinam alij etiam principes
multi piè imitentur. Nam ad hos v-
sus bona ecclesiastica præcipuè conuer-
tenda erant. Nec scio, an vllus princi-
pum puriorem euangelij doctrinam
amplectentium, in hoc genere muni-
ficentior sit Illustrissimo duce VVirte-
bergenfi Ludoico, qui non solùm in
Mo-

Monasterijs suæ ditionis singulis, pauperes subditorum filios, ingenijs bonis præditos, gratis ali & institui curat; verum etiam Tubingæ in Academia, collegium peculiare, centum sexaginta alumnorum, magno sumtu benignissimè fouet. ex quo, multis Academijs, celebres Theologiæ professores, & plerisque superioris Germaniæ urbibus Imperij & alijs ordinibus, boni pastores & Superintendentes, velut ex equo Troiano, magna copia suppeditantur. cum apud nos magna mediocrium Theologorum penuria & iam existat, & paulò post maior futura sit.

Sed ad Ill. ducē Christophorum redeo, cuius fuit ἀψευδὲς ἦθος, εὐπεροσύνηρον σόμα: Natura ingenua, verax & candida; omnis fuci, simulationis, doli & fraudis expers; amorem & indignationem in fronte promptam gerens. Singularis erga subditos moderatio, clementia, lenitas, & verè paterna bonitas & comitas, qua non fastidiosè à se repellebat quenquē negocia sua propositurum, sed humaniter audiebat
omnes

omnes. quibus cunctis benignè respon-
sum est ; præstitum quod debuit ac po-
tuit promptè ; iniuria consulto facta
nemini ; venia data multis, etiam indi-
gnis.

Priuatim verò , post lectionem
Historiæ sacrae & imperiorum , præci-
puo quodam Naturæ rerum cogno-
scendæ amore , & secretioris istius
Philosophiæ Alchimiæ studio teneba-
tur , cuius adeò peritus erat , ut artifi-
ces etiam posset exercere. Memo-
riâ enim admodum firma & prompta
præditus, pleraque à se lecta vel au-
dita , & quos semel de facie vidisset,
vel nominari audiuisset , tenacissimè
retinebat. Inter cæteras liberales
artes , Musicâ inprimis delectabatur,
& recreationem animi ac voluptatem
inde præcipuam petebat. & Musicos
in aula semper alebat. deniq; ne plu-
ra confectet , verè bonus & præcla-
rus & laude dignus princeps
erat , & omnibus virtutibus , bono
principi & patri conuenientibus , a-
more & studio veræ Pietatis , benefi-
cen-

centia erga pauperes, Iustitia, Veritate, Clementiâ, Comitatu, & Fide excellere. Exitus etiam vitæ placidus & beatus fuit. cùm pridie ab eo discessisset Illust. Curlandiæ & Semigalliæ princeps A N N A, soror illius carissima & vnica; singulare pietatis, mansuetudinis, & humilitatis Christianæ exemplum ac speculum illustre; quæ cum filio Illmo duce Curlandiæ V Vilhelmo, eum postremò inuiserat. Huic amantissimè & summæ cum charitatis & beneuolentiæ fraternæ significatione, penes se habitæ, multis cum lachrimis in patriam redituræ valedixit, mutuum vtriq; in beata vita congressum precatus, quoniam sentiret ipse, non longè supremam vitæ suæ metam abesse.

Idem, postremâ vespere, coniugi & filia, in Gyneceo, antequam cubitum iret, valedicens, inter cæteros sermones amicis, & dulciss. dixit, se fidei Domino DEO coniugem & filiam commendare, quas in his terris non diu visurus esset. Paulo antè in cœna, concio-

concionem eo die, ex secundo capite *die 9 3.*

Exodi, de DEO exaudiente tandem *Martij.*

suspiria & gemitus Israelitarum ab
Ægyptijs adflictorum, à se auditam,
Cancellario suo, D. Vito, qui tùm per-
egrè redierat, recitauit, & mirificè eâ se
delectatum & recreatum esse ostendit.
Prouectum etiã & dona iuuenis pa-
storis sui laudauit, qui doctrinam de
Patientia & liberatione piorum, multis
sacræ scripturæ & historiarum exem-
plis, aptè accommodatis, illustrasset.

In cubiculo, vt moris ei semper fuit,
precaione vespertina & simbolo pro-
nunciato, totam noctem placido &
suauis consopitus somno quieuit, do-
nec in crepusculo matutino, cùm tertiã
vice sternutasset, erecto capite, & com-
plicatis manibus, sonoravoce IESVM
nominans, reclinato iterum corpore
& oculis clausis, lenissimè & beatè in- *die 5*

Domino obdormiuit. *4. Martij.*

Multi imperiti & agrestes, subi-
tam & Improvisam mortem, velut iræ
DEI & damnationis signum, alijs ex-
probrant. Quam ut impijs, qui
ante

ante poenitentiam opprimuntur, maxi-
mè horrendam & deprecandam esse
fateor: ita pio homini, qui manè &
vesperi piâ precatione vitam & mor-
tem suam, Christo commendare solet,
eximij amoris & Gratiaë DEI indi-
cium esse expeditam & repentinam
hanc, & nullis obnoxiam diuturnis
cruciatibus, in alteram & beatam vi-
tam migrationem, certum est. vt Ioan-
nes Mathesius, cùm de filio viduę in
Naim resuscitato ecclesiam docuisset,
tribus post concionem horis Apople-
xia subitò extinctus, verè *ἐν εὐφροσύνῃ* ex-
pirauit. Lutherus ipse, cùm vesperi
mensæ assidens, de pijs in vita æterna
se mutuò agnituris grauitè disseruif-
set, paucis post mediam noctem horis
decessit. Hieronymum VVellerum
virum optimum & Theologum verè
pium, manè in lecto mortuum dome-
stici inuenerunt. de quibus verè pro-
nunciat Filius DEI, si quis Verbum
meum seruauerit, mortem non vide-
bit in æternum h. sine vllò sensu dolo-
rum mortis, sine vllò animi & corpo-
ris

ris cruciату, sine vllis pauoribus, curis, angoribus, mortem blando conuatiuatam sopori obibit.

Nos verò talibus subitæ ac improuisæ mortis exemplis, de summa vitæ nostræ incertitudine & fragilitate, & singulis momentis subitâ morte, nobis quoque impendente, moneri statuamus, vt maturè & vero corde ad D E V M conuertamur, ut omni tempore ad piam ex hac vita migrationem parati simus.

Sic igitur placidâ compositus pace quieuit Illmus princeps Christophorus, proximâ die 4. Martij, anno ætatis Heroum Climaeterico, quinquagesimo sexto. Quem multis regibus ac principibus, sapientiâ & virtute præstantibus, Friderico II. Imp. Friderico I. Daniæ regi, ducis Christophori socero, Christiano III Daniæ regi, Mathiæ Vngariæ regi, quem magna fatemur Facta fuisse Deum, fata fuisse hominem: Alberto Saxonæ duci, quem dextram manum Imperij vocarunt, & alijs (ut ingenijs ac doctrina clarissimos, Dantem Flotentinum, Angelum Politianum, Andream A L C Iatum, Georgium Fabricium, vero D E O & Musis carissimum vatem, & alios præteream) fatalem fuisse constat.

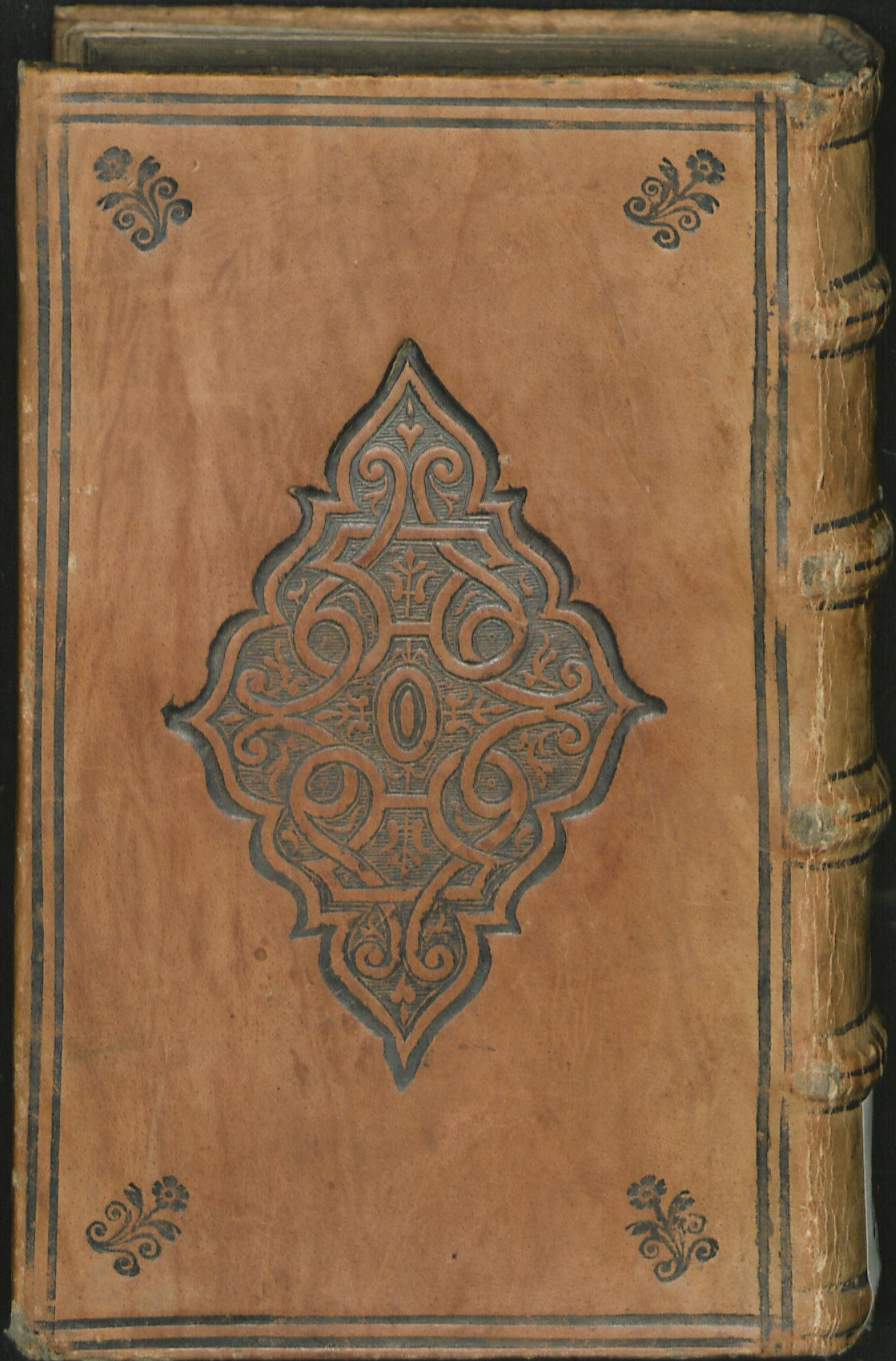
Cùm autem non casu, sed certo D E I
con-

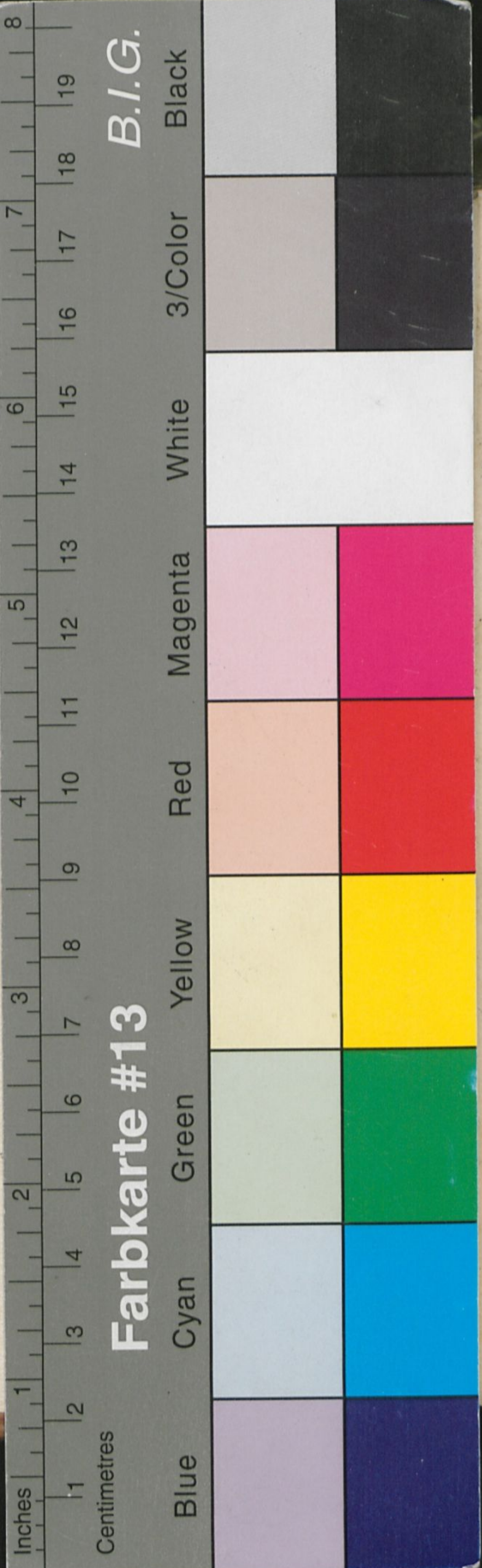
consilio, vitam principibus & priuatis dari
& auferri sciamus; & pios ex hac vita disce-
dentes, ab omnibus molestijs curis & angor-
ibus liberatos, in æternam & beatam DEI
& ecclesiæ cœlestis consuetudinem trans-
ferri certum sit: Illustrissimo & beato lau-
datissimæ memoriæ principi CHRISTO-
phoro, de felici hac & placidissima, in me-
liorem vitam ac sempiternam, migratione
gratulemur. & Filium DEI dominum no-
strum IESVM CHRISTUM, datorem &
custodem principum bonorum & patriæ
salutarium oremus, ut Illustrissimam prin-
cipem & dominam ELISA Betham, de-
functi principis viduam, & filiam genero-
sissimam, ut nomine sic ingenio & virtute
matri similem futuram: & Illustrissimos
principes nostros superstites, VERICUM &
CAROLUM & SIGISM. Augustum, duces
Megap. & sororis filium, VVILHELMUM, Cur-
landiæ & Semigal. ducē, clementer ducat,
doceat, gubernet, et diutissimè incolumes et
florentes seruet, vt eorum gubernatio DEO
grata, ecclesiæ & Reipublicæ patriæ salu-
taris; & ipsis ad posteros honorifica sit &
gloriosa, ut memoria eorum in bene-
dictione, & laus in ecclesia sanctorum
maneat in omni æternitate.

D I X I.

47¹³ / 9, 13

(X2204877)

B.I.G.

Farbkarte #13

ORATIO
De Illustrissimo Principe
& Domino, Dn.
**CHRISTO-
PHORO,**
DVCE MEGAPO-
litano &c.
In Ill.^{me} Cels. ipsius Funere,
SVNERINI
Die 26. Aprilis.
Habita
a
DAVIDE CHYTRÆO.

A N N O

cb l^o XCII.

